

Kuinka huono Suomen hintakilpailukyky oikein on?

Vapaus Valita Toisin –seminaari

Helsinki 18.5. 2015

Pekka Sauramo

Alustuksen tarkoituksena on

Kommentoida suomalaisen kilpailukykykeskustelun tiettyjä piirteitä: Onko Suomen hintakilpailukyvyn taso niin huono kuin keskustelussa on annettu ymmärtää? Onko Suomella 10-30 prosentin suuruinen hintakilpailukyky**kuilu** Ruotsiin ja Saksaan verrattuna?

Tarkastella lähemmin tiettyjä yleisesti käytettyjä mittareita: mitä niiden avulla voi päätellä hintakilpailukyvyn tasosta - eli kuilusta - ja mitä ei?

Korostaa eroa hintakilpailukyvyn tason ja muutoksen välillä

Tarkastella lähemmin joidenkin keskeisten vientialojen hintakilpailukyvyn tasoa ja sen kehitystä

Asettaa nykyinen hintakilpailukyvyn tila historiallisiin puitteisiin

Kommentoida tavoitetta/vaatimusta ”äärimaltillisista” palkkaratkaisuista

Alustuksen keskeiset väitteet

Arviot Suomen 10-30 prosentin suuruisesta hintakilpailukykykuilusta Ruotsiin ja Saksaan verrattuna ovat huonosti perusteltuja.

Niitä on puolustettu käyttämällä mittareita, joiden avulla ei voida sanoa hintakilpailukyvyn **tasosta** yhtään mitään. Ne voivat kuitenkin sopia hintakilpailukyvyn **muutosten** tarkasteluun.

Hintakilpailukyvyn tasoa kuvaavia mittareita käytettäessä Suomen nykyistä hintakilpailukykyä ei voida luonnehtia huonoksi, vaikka se onkin heikentynyt jonkin verran vuoden 2000 jälkeen. Vuosituhannen vaihteessa Suomen hintakilpailukyky oli taloushistoriaan verrattuna poikkeuksellisen hyvä.

Siksi vaatimukset vuosikausia jatkuvista ”äärimaltillisista” palkkaratkaisuista ovat perusteettomia.

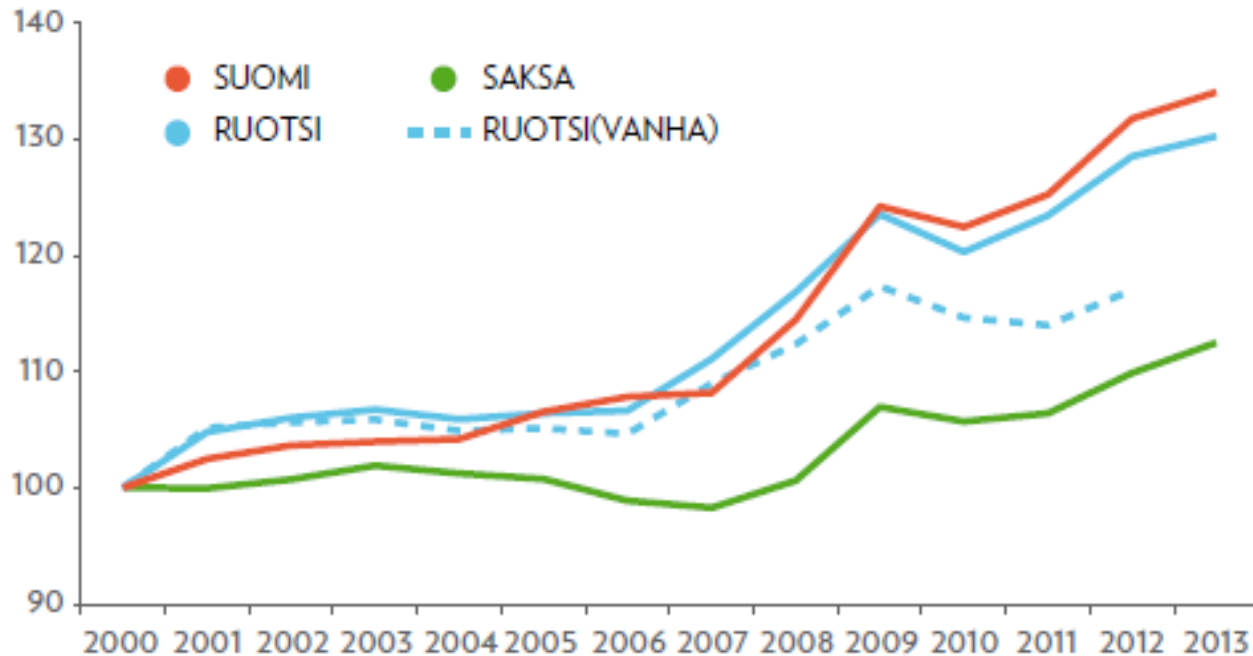
Kaksi luonnehdintaa Suomen hintakilpailukyvyn tasosta

Juha Sipilä (Kauppalehti 10.4.2015): ”Me olemme kilpailukyvyssä 10-15 prosenttia Ruotsia ja Saksaa jäljessä. Avainkysymys on, millä keinoin kilpailukykyä kurotaan umpeen. Tähän pitäisi löytyä laaja yhteiskunnallinen sopimus.”

Luonnos aiesopimukseksi yhteiskuntasopimukseksi (Helsingin Sanomien mukaan): ”Suomen talouden supistuessa kuitenkin keskeiset kilpailijamme, Ruotsi ja Saksa etunenässä, ovat pystyneet uudistumaan ja ylläpitämään vahvaakin kansantalouden kasvua. Kilpailukyvyn palauttaminen Ruotsin ja Saksan tasolle tarkoittaa käytännössä yksikkötyökustannuksilla mitatun kustannuskilpailukyvyn parantamista vähintään 10 prosentilla nykytilasta.

Kuvio 1. Yksikkötyökustannukset Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa 2000-2013 (koko kansantalous, 2000=100)

Lähde: Euroopan komissio, AMECO-tietokanta

Huom: Luvut perustuvat omassa valuutassa esitettyyn kehitykseen
Yksikkötyökustannukset ovat työn tuottavuudella korjattuja työvoimakustannuksia.
Mittarin idea: Kilpailijoita alhaisemmat yksikkötyökustannukset mahdollistavat tavaroiden tuottamisen kilpailijoita halvemmalla.

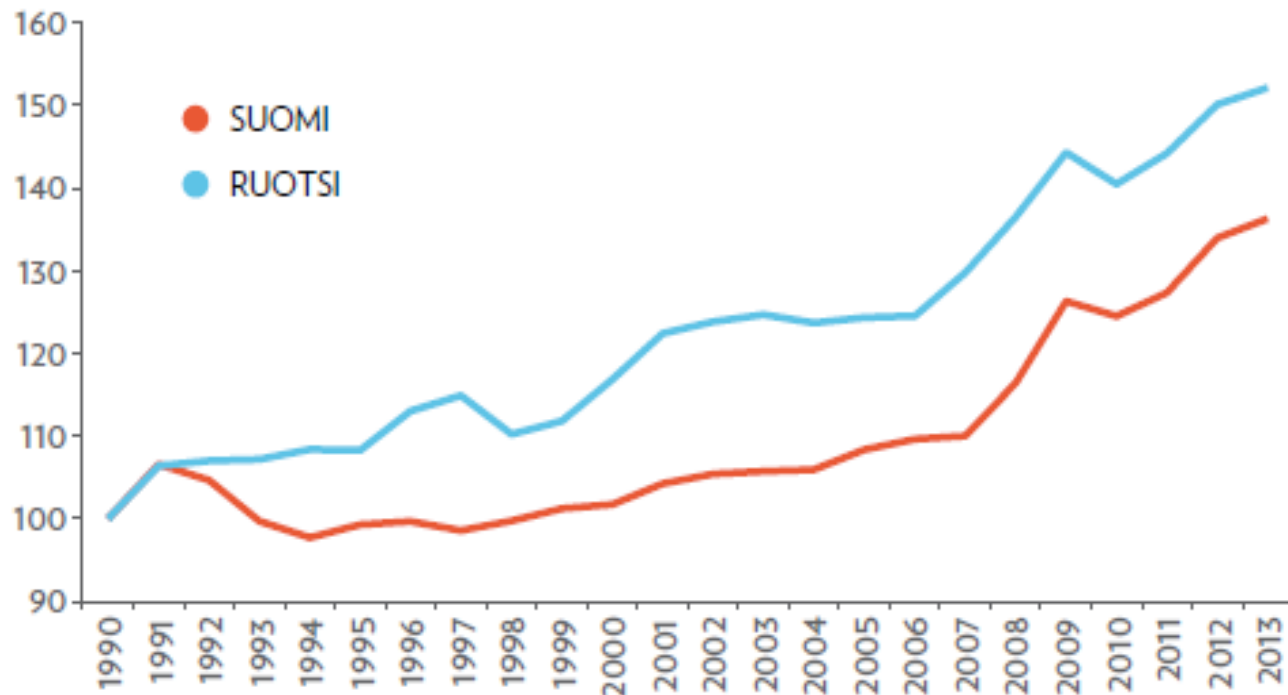
Anders Borg ja Juhana Vartiainen (Strategia Suomelle s. 18) vastaavanlaisesta kuviosta:

”OECD:n mukaan Suomen kustannustaso on noin 25 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Saksan ja vähän yli 10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Ruotsin, jos lähtökohdaksi otetaan vuoden 2000 tilanne. ... On tietenkin aina jossain määrin mielivaltaista verrata eri maiden kustannustasoja ja vertailuvuoden valinta vaikuttaa kustannustason epäsuhdan arviointiin. Mielestämme on kuitenkin selvää, että kilpailukyky on heikentynyt voimakkaasti vuodesta 2007 lähtien, ja että kustannustason kaula muihin maihin nähden on nyt huomattava.”

Heidän suosituksensa (s. 11): ”Jotta kilpailukykyä olisi mahdollista kohentaa 10-20 prosenttia, vaaditaan, että tuottavuus kasvaa huomattavasti enemmän Suomessa kuin Saksan ja Ruotsin kaltaisissa maissa, samalla kun avoimen, kansainvälisesti kilpailevan vientisektorin palkat nousevat hitaammin kuin näissä maissa vähintään 10 vuoden ajan.”

Kuvio 2. Yksikkötyökustannukset Suomessa ja Ruotsissa 1990-2013 (koko kansantalous, 1990=100)

Lähde: Euroopan komissio, AMECO-tietokanta

Huom: Ajanjaksolla 1990-2013 yksikkötyökustannukset nousivat Ruotsissa noin 12 %-yksikköä enemmän kuin Suomessa: **vertailuvuoden valinnalla todella on väliä!**

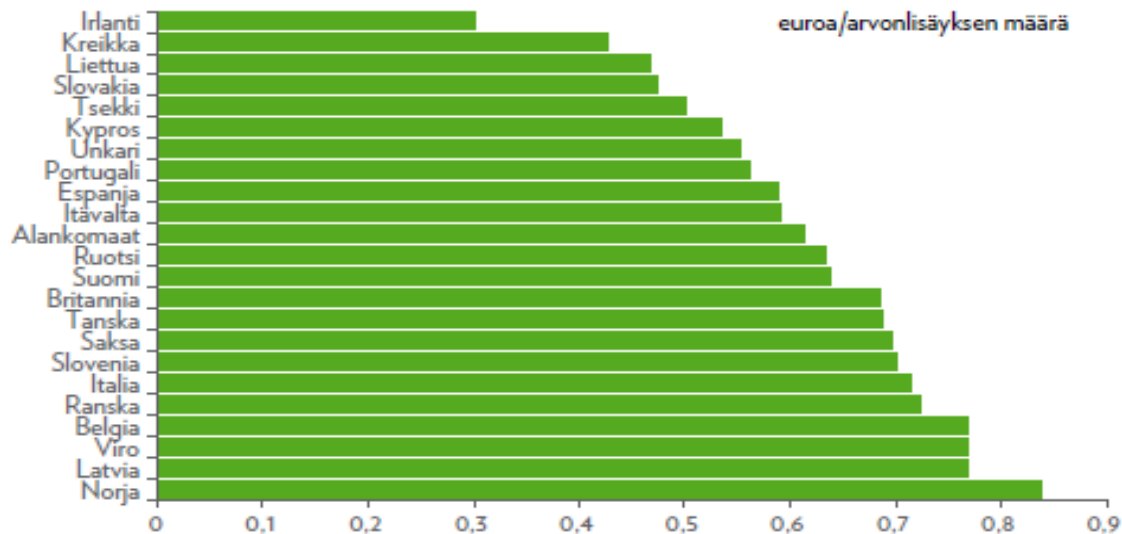
PALKANSAAJIEN

TUTKIMUSLAITOS

Kuvio 3. Yksikkötyökustannusten taso teollisuudessa eräissä Euroopan maissa vuonna 2013

Lähde: Eurostat

Työvoimakustannukset työtuntia kohti teollisuudessa vuonna 2014:

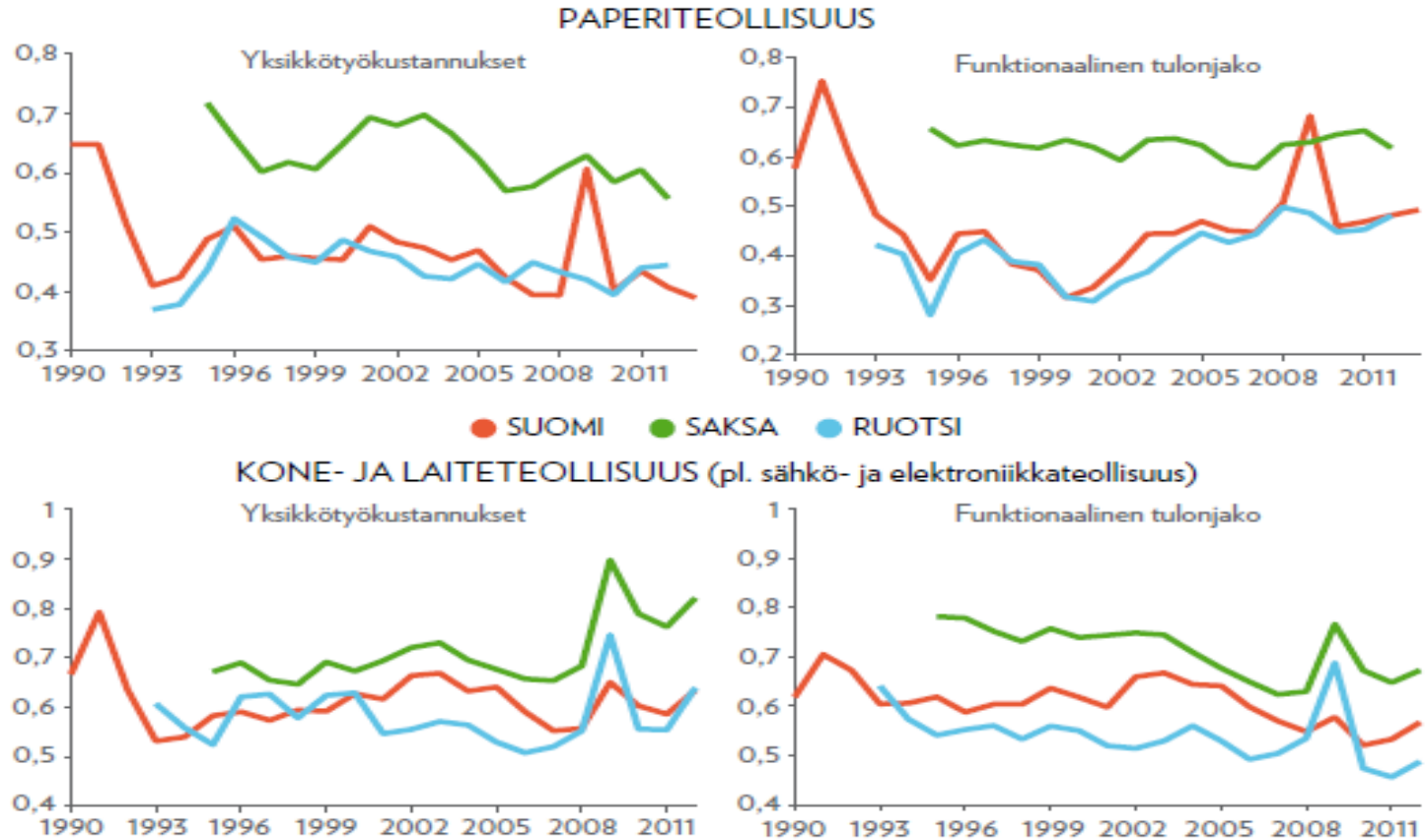
Suomi 35,9 euroa, Ruotsi 41,8 euroa, Saksa 37,1 euroa.

Kuviosta 3 nähdään, että tuottavuuskorjaus voi muuttaa vertailujärjestystä (esim. Saksa nousee Ruotsin ohi)

Tässä tasoverailussa Suomi pärjää aivan hyvin .

Kuvio 4. Hinta- ja kustannuskilpailukyvyn taso paperiteollisuudessa sekä kone- ja laitteollisuudessa 1990-2013

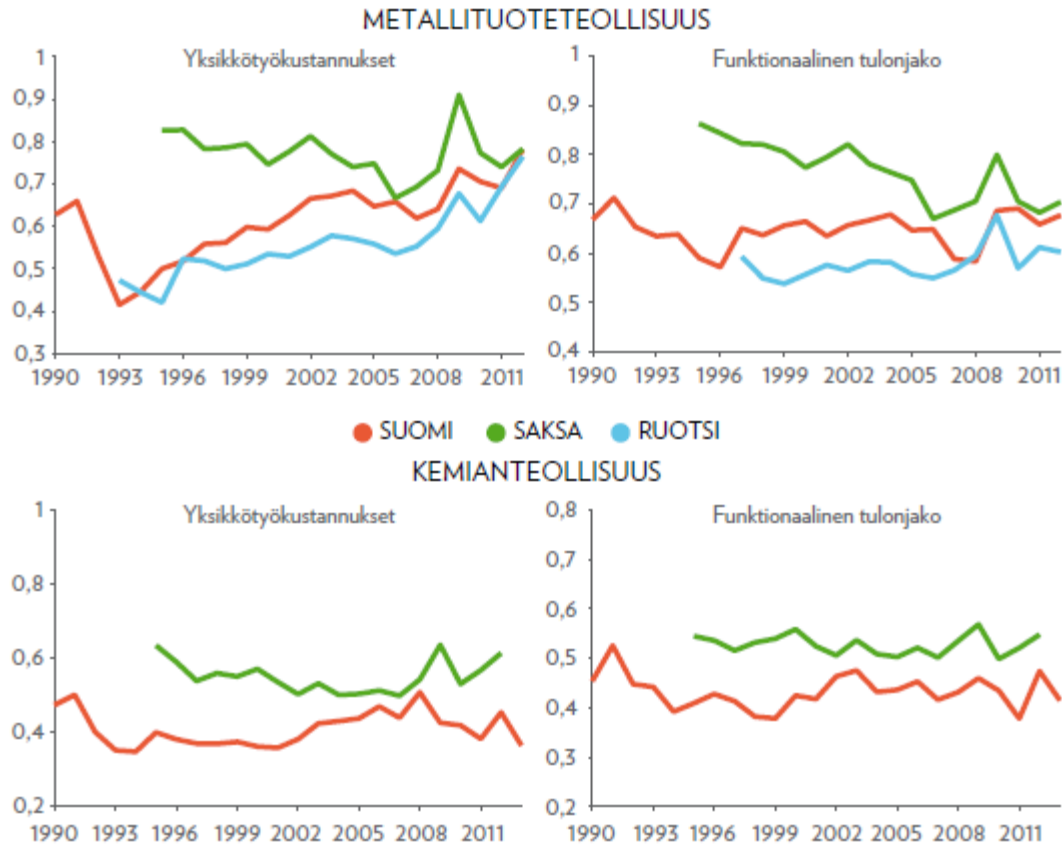
Lähde: Eurostat

Funktionaalinen tulonjako: palkansaajakorvaukset/(palkansaajakorvaukset + voitot)
 Mittarin idea: Mitä parempi yritysten kannattavuus on, sitä paremmat edellytykset niillä on laajentaa liiketoimintaa (kotimaassa)
Vertailussa Suomi pärjää ihan hyvin.

Kuvio 5. Hinta- ja kustannuskilpailukyvyn taso metallituoteteollisuudessa ja kemianteollisuudessa 1990-2013

Lähde: Eurostat

Huom: Ruotsista ei ole tietoja kemianteollisuuden osalta.

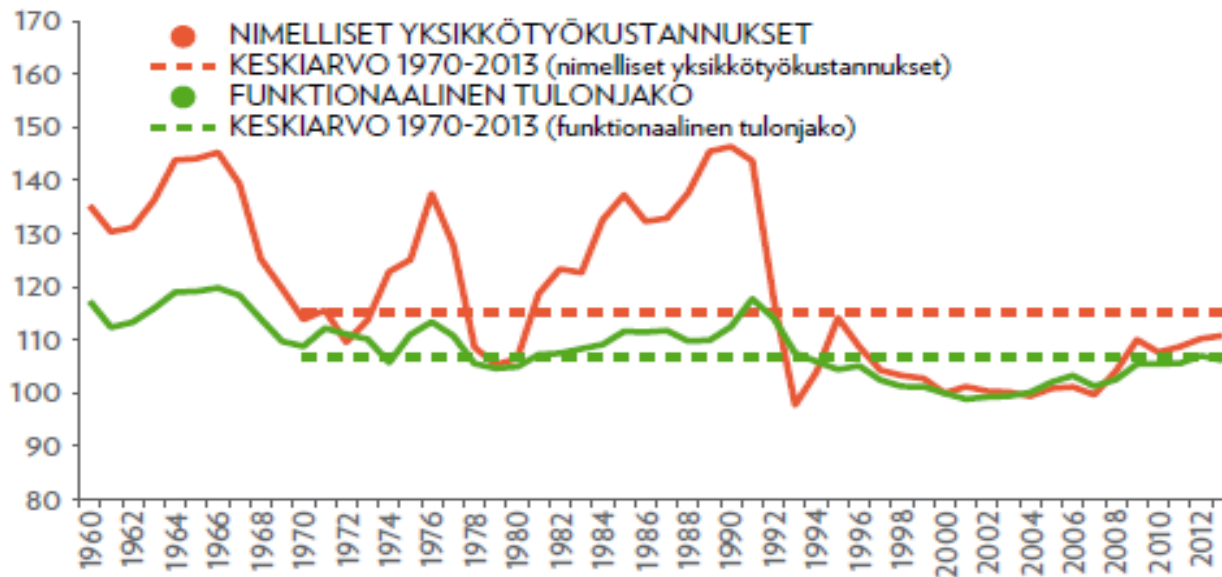
Suomi pärjää erityisesti Saksaan verrattuna ihan hyvin.

Sopimuskorotukset teollisuudessa 2008&2009: Suomi 3,5 + 3,3, Saksa 3 + 3

Kuvio 6. Suomen hinta- ja kustannuskilpailukyvyn kehitys verrattuna 14 vanhaan EU-maahan 1960-2013 (koko kansantalous, 2000=100)

Lähde: Euroopan komissio, AMECO-tietokanta

Huom: Yksikkötyökustannuksia on kuvattu samassa valuutassa eli valuuttakurssien muutokset on huomioitu.

Yksikkötyökustannukset olivat vuonna 2013 ajanjakson 1970-2013 keskiarvon alapuolella; funktionaalinen tulonjako ajanjakson 1970-2013 keskiarvon tasolla. Historiallisiin puitteisiin asetettuna hinta- ja kustannuskilpailukyvyn nykytilaa ei voi luonnehtia huonoksi, vaikka kilpailukyky onkin heikentynyt jonkin verran (6-10%) vsta 2000.

Takaisin kohti vuosituhannen vaihteen kultakautta?

Vuosituhannen vaihde oli ainutlaatuinen – vientiteollisuuden näkökulmasta kultakausi.

Funktionaaliseen tulonjakoon perustuvan mittarin mukaan Suomen hinta- ja kustannuskilpailukyky oli tuolloin parempi kuin kertaakaan koko ajanjakson 1960-2013 aikana.

Nimellisiin yksikkötyökustannuksiin perustuvan mittarin mukaan hintakilpailukyky oli vuosituhannen vaihdetta parempi vain vuonna 1993, jota oli edeltänyt muun muassa markan voimakas devalvoituminen. Myös vuosituhannen vaihteen loistavaa hintakilpailukykyä selittää markan valuuttakurssi. Osana Suomen EMU-prosessia markka kytkettiin lokakuussa 1996 EU:n valuuttakurssimekanismiin (ERMiin) hyvin matalalla valuuttakurssilla.

Siten vuosituhannen vaihde ei vastannut normaalitilaa. Sitä vastaa yritysten kannattavuuden ja kilpailukyvyn tila, joka ei ole huono – mutta ei liian hyväkään. (Suuri vaihtotaseen ylijäämä, lähes 10% kokonaistuotantoon suhteutettuna, oli yksi osoitus epänormaalista tilanteesta).

On ymmärrettävää, että EK haluaa kultakauden takaisin ”äärimaltillisilla” palkkaratkaisuilla.

Mutta miksi palkansaajien tulisi uhrautua, jos hintakilpailukyvyn taso ei edellytä uhrautumista?